

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Управління діяльністю банків на фінансовому ринку»
на тему: «Управління ризиком ліквідності банку»

Виконавець:

студент 63К гр. факультету ФФБС
Гладілка Д.Г.
(прізвище, ім'я, по батькові)
/підпис/

Науковий керівник:

К.е.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Няньчук Н.Ю.
(прізвище, ім'я, по батькові)
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Банківська діяльність неможлива без ймовірності настання ризиків у процесі проведення банківських операцій. У сучасних умовах ринкової економіки є актуальним вироблення концепції розвитку ефективної системи управління ризиком ліквідності в банках України. Йдеться не тільки про вдосконалення техніки управління, а також про вироблення комплексу діючих принципів, що дадуть можливість спростити і поліпшити якість управління банківськими ризиками. Однією з найважливіших ланок роботи сучасного банку є оцінювання ризиків. Банки у своїй діяльності повинні намагатися створити комплексну систему ризик-менеджменту, яка б забезпечувала надійний процес виявлення, оцінювання, контролю та моніторингу всіх видів ризику на всіх рівнях організації, зокрема з урахуванням взаємозв'язку між різними категоріями ризиків, а також вирішувала питання конфлікту завдань між необхідністю отримання доходу та мінімізації ризиків.

Мета та завдання дослідження. Метою дипломної роботи є розкриття сутності ризику ліквідності в банках, визначення проблем і перспектив розвитку управління ризиком.

Завданнями дипломної роботи є:

обґрунтування сутності банківської ліквідності та ризику ліквідності;

дослідити теоретичні засади організації ризику ліквідності;

розглянути політику управління ризиком ліквідності;

визначити чинники, які впливають на процес формування ризику ліквідності в банківських установах;

оцінити ризик ліквідності банку та основних показників ліквідності;

стрес-тестування ризику ліквідності;

запропонувати методи удосконалення управління ризиком ліквідності.

Об'єктом дослідження дипломної роботи є ліквідності комерційного банку та ризик ліквідності.

Предметом дослідження є вивчення і вдосконалення існуючих підходів до управління ризиком ліквідності комерційних банків.

Методи дослідження. В процесі написання дипломної роботи використано фундаментальні положення сучасної економічної теорії, теорії банківської справи, методи кількісного аналізу у поєднанні з методом наукової абстракції, методи системного, порівняльного і графічного аналізу, а також методи групування та факторний, метод сценарного аналізу та розриву ліквідності,

Інформаційна база роботи. Інформаційною основою дослідження послужили закони України, нормативно-правові акти з питань регулювання банківської діяльності, офіційні дані НБУ та звітність ПАТ Акціонерний Банк «Південний», наукові роботи і методичні розробки вітчизняних та

зарубіжних авторів, матеріали науково-практичних конференцій, семінарів і періодичні видання, які видані в Україні і за кордоном.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (67 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 80 сторінок. Основний зміст викладено на 94 сторінках. Робота містить 16 таблиць, 21 рисуноків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ ЛІКВІДНОСТІ» було зазначено, що ліквідність банківської системи, яка залежить від ліквідності банківських установ, національного банку і держави — це спроможність забезпечити своєчасне виконання всіх зобов'язань перед вкладниками, кредиторами та перед іншими банківськими суб'єктами, можливість залучати вільні кошти юридичних і фізичних осіб та надавати кредити.

Також було обґрунтовано, що ризик ліквідності – це ризик того, що комерційний банк не зможе виконати свої зобов'язання за виплатами при настанні строку їх погашення у звичайних або кризових умовах. Ризик ліквідності включає неможливість управляти незапланованим скороченням або змінами в джерелах фінансування. Ризик ліквідності також виникає внаслідок нездатності розпізнати або врахувати зміни кон'юнктури ринку, які впливають на здатність швидко реалізувати активи з мінімальною втратою їх вартості. Управління ліквідністю спрямоване на досягнення достатнього рівня ліквідних активів та підтримку диверсифікованої ресурсної бази, а також на дотримання банківського законодавства та нормативно-правових актів щодо управління ризиком ліквідності.

Були проаналізовані та оцінені фактори впливу на ризик ліквідності:

- обсяг активів балансу та їх розподіл за ступенем ліквідності у відношенні до структури зобов'язань;
- обсяг, структура та рівень диверсифікації пасивів;
- чисті розриви фінансування із приділенням особливої уваги саме короткостроковим, включаючи: прогнозовані потреби у фінансуванні;
- погіршення репутації банку на ринку;
- висновки офіційних або неофіційних рейтингових служб і аналітиків про установу;
- існування своєчасної, точної та інформативної управлінської інформації;
- рівень і кваліфікація керівництва та персоналу;
- наявність відповідних механізмів контролю для моніторингу точності інформації;
- довіра населення до банків.

Порівняно діяльність комерційного банку з іншими фінансовими установами та доведено, що комерційний банк розробляє політику управління ліквідності для забезпечення стабільної діяльності банку, запобіганню невірному розподілу ресурсів і втрати капіталу через ризик, що виникає через неспроможність банківської установи виконувати свої зобов'язання у належні строки.

У другому розділі **«ОЦІНКА РИЗИКУ ЛІКВІДНОСТІ НА ПРИКЛАДІ ПАТ АКЦІОНЕРНИЙ БАНК «ПІВДЕННИЙ»»** В другому розділі було проведено стрес-тестування ризику ліквідності.

Зазначено результат тестування за ідіосинкратичним сценарієм, що передбачає відтоки коштів юридичних осіб (поточних – на 13%, строкових на – 18%), коштів фізичних осіб (поточних – на 9%, строкових - на 12%,) а також відтік залучених коштів від міжнародних організацій (8%) дає загальну інтегровану оцінку «Добре» - всі нормативні обмеження витримані.

Проаналізовано, що такий результат отриманий через високі фактичні залишки високоліквідних активів та активів вторинної ліквідності, в результаті чого і фактичні значення коефіцієнтів/нормативів ліквідності знаходяться на достатньо високому рівні.

Доведено, що дані сценарії вважаються можливими. Високі залишки високоліквідних активів та активів вторинної ліквідності роблять порушення нормативів малоімовірним.

Оцінено рівень показників ліквідності у випадку реалізації усіх стресових сценаріїв – «Добре», можливих порушень регуляторних обмежень від реалізації усіх стресових сценаріїв не виявлено.

Проаналізовано довгостроковий розрив ліквідності та зазначено, що на початок аналізованого періоду короткострокові пасиви перевищують короткострокові активи, а на кінець періоду(з строку від 1 до 2 років) навпаки – довгострокові активи перевищують довгострокові пасиви.

Обґрунтовано аналіз матриці фондування мінімального ризику ліквідності можемо стверджувати, що в банку наявна нестача ліквідності, тобто нестача активів для виконання зобов'язань. Банк здійснює фондування активів на більш довгі строки, ніж строки залучених коштів. Дана таблиця показує, що банк повержений ризику незбалансованої ліквідності.

За результатами кореляційно-регресійного аналізу відмітимо те що, всі аналізовані змінні мають сильний зв'язок. При зміні одного фактору в більшу чи меншу сторону, залежні змінна відобразить зміну, в залежності від додатного чи від'ємного параметру при змінній.

У третьому розділі **«УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ»** досліджено переваги і недоліки існуючих методів комплексної оцінки ризику ліквідності.

Розроблено вдосконалену систему його оцінювання, орієнтовану на формування адекватної сучасним умовам системи управління фінансовою безпекою банку. Подано практичні рекомендації щодо реалізації такої системи.

Визначено доцільність використання певних груп коефіцієнтів ліквідності не тільки для виявлення можливих проблем із ліквідністю, а й для кількісної оцінки окремих фаз циклу економічного розвитку банківської системи країни.

Доведено, що різні групи коефіцієнтів ліквідності дають математичне обґрунтування застосування відповідних стратегій управління ризиком ліквідності.

Одним із напрямів підвищення ефективності стратегії управління ліквідністю банку є постійний, динамічний і детальний аналіз діяльності його клієнтської бази, завдяки якому Банківська установа зможе передбачити можливий відтік коштів з рахунків клієнтів та своєчасно вжити всіх необхідних заходів щодо пом'якшення негативного впливу такої ситуації на власну ліквідність.

Особливу увагу приділено розробці антикризових заходів щодо управління ліквідністю. Визначено, що концепція фінансової безпеки банківської діяльності повинна бути орієнтована саме на послаблення негативної дії кризових фаз. Таким чином, підвищення безпеки банківської діяльності, підтримання її стабільності та ефективності з урахуванням циклічності розвитку економіки країни дасть змогу адекватніше коригувати політику ризик-менеджменту у сфері управління ліквідністю, особливо в періоди прогнозного очікування фаз економічного спаду та кризи. У подальших дослідженнях автори планують поглибити аналіз коливань основних індикаторів ризику ліквідності вітчизняних банків для обґрунтування альтернативних стратегій управління ним.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз управління ризиком ліквідності комерційного дозволяє зробити деякі методологічні узагальнення.

У кваліфікаційній роботі розглянуто значення та сутність ліквідності комерційного банку та ризик ліквідності.

Ліквідність банківської установи є однією з найважливіших системних характеристик банківської діяльності, яка потребує вивчення, аналізу, оцінки та належного управління.

Ризик ліквідності – це ризик того, що комерційний банк не зможе виконати свої зобов'язання за виплатами при настанні строку їх погашення у звичайних або кризових умовах.

Визначено фактори, що впливають на ліквідність комерційного банку та на ризик ліквідності. Чинники впливу на ліквідність комерційного банку поділяють на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх чинників відносяться всі фактори, які банк не може контролювати та керувати ними, а до внутрішніх – ті, на які банк може впливати та корегувати їх. Розглянуто фактори впливу на ризик ліквідності при його оцінці.

Проведено розгляд політики управління ризиком ліквідності, в якій визначено основні процедури які використовуються в процесі управління ризиком. Політику управління ризиком ліквідності банк розробляє для забезпечення стабільної діяльності банку, запобіганню невірному розподілу ресурсів і втрати капіталу через ризик, що виникає через неспроможність банківської установи виконувати свої зобов'язання у належні строки.

У другому розділі кваліфікаційної роботи проведено стрес-тестування ризику ліквідності. Стрес-тестування здійснено із застосуванням сценарного аналізу. Даний метод дає змогу оцінити потенційний вплив одночасного настання низки факторів на діяльність установи. Оцінки «Добре» отримано за всіма проведеними сценаріями Такий результат отриманий через високі фактичні залишки високоліквідних активів та активів вторинної ліквідності, в результаті чого і фактичні значення коефіцієнтів/нормативів ліквідності знаходяться на достатньо високому рівні.

Проаналізовано розрив ліквідності, за допомогою GAP – аналізу. Даний аналіз відображає часову неузгодженість між вимогами та зобов'язаннями банку(як балансовими, так і позабалансовими) за контрактними або очікуваними строками погашення. Розрив ліквідності за строком на вимогу та до 1 місяця має велике негативне значення, що пов'язане зі значним обсягом коштів на вимогу клієнтів. За всіма іншими строками прослідковується позитивний розрив ліквідності. Такий негативний розрив, коли зобов'язання перевищують вимоги, приховує в собі деяку небезпеку для банку опинитися у кризі ліквідності при найбільш несприятливому розвитку подій.

Для детального аналізу у другому розділі сформовано матрицю фондування мінімального ризику ліквідності. Аналізуючи матрицю

фондування мінімального ризику ліквідності, стало відомо, що в банку наявна нестача ліквідності, тобто нестача активів для виконання зобов'язань. Банк здійснює фондування активів на більш довгі строки, ніж строки залучених коштів. Дана таблиця показує, що банк повержений ризику незбалансованої ліквідності.

Проведено кореляційно-регресійний аналіз впливу факторів на частку коштів на вимогу у зобов'язаннях банку. Основним завданням регресійного аналізу є визначення впливу факторів на результативний показник. Обрали до залежної змінної, такі незалежні змінні: достатність капіталу (співвідношення капіталу до активів банку), частка резервів за кредитами до кредитного портфелю, чистий процентний дохід (або фінансовий результат), частка коштів фізичних осіб, частка коштів юридичних осіб. За результатами аналізу визначили, що, всі аналізовані змінні мають сильний зв'язок. При зміні одного фактору в більшу чи меншу сторону, залежні змінна відобразить зміну, в залежності від додатного чи від'ємного параметру при змінній. Підсумовуючи аналіз можна стверджувати, що всі наведені фактори мають лінійну залежність.

У третьому розділі розроблено стратегії досягнення збалансованої ліквідності. Збалансована ліквідність є необхідною умовою підвищення ефективності управління ризиком ліквідності. Проаналізовано фактори, що викликають ризик незбалансованої ліквідності. Досліджено такі складові ризику незбалансованої ліквідності як, ризик поточної ліквідності та ризик перспективної ліквідності.

Запропоновано методи удосконалення управління ризиком ліквідності комерційних банків. Розглянуто основні фактори, що впливають на виникнення ризику недостатньої ліквідності. Також в цьому розділі проаналізовано методи комплексної оцінки ризику ліквідності.

Досліджено економічний зміст основних коефіцієнтів, що характеризують ризик ліквідності й обумовлюють стратегії управління ним.